

کتابخانه‌ی

عدد ۱۰۰

انسان

محرری : ش . ساهی

معارف نظارت جلیله سنک رخصتیاه طبع اولندی

استانبول

(میران) مطبعه‌سی — باب عالی جاده‌سده نومرو ۳۸

۱۲۹۶

صاحب کتبخانه : مهران

تکرار طبعی دخی صاحب کتبخانه به عائد در

انسان

۱

انسان نه در ؟

بوندن اول يازديغم ايكي رساله ده كوكدن ويردن
بخت ايتشيدم . جناب خلاقك اوقدر بيوك مصنو -
طاندن بخت ايتدكدن صكره ، پك كوچك بر مخلوق
حقننده بر قاچ سوز سويلك اقمضا ايتدي ، كه
او مخلوق ده انسان اولديغندن ، « كوك » و « ير »
رساله لرينك تته سي اولق اوزره ، « انسان » عنوا -
نيه بو رساله نك تحريري مناسب كورندي .
يوك كره ارضك مليونلرله امثالي محيط اولد -
يغي حاليده ، ير مسكنز اولق مناسبيله ، احواللك
بيلنمسي . عندمزده ده ملتزم اولديغي كي ، انسان
دخي ، مسكني اولان بو كره ارضه نسبه ، بر جزء
صغير اولديغي حاليده ، كمدي نوعز اولق مناسبيله ،

هرشیدن اول بونك احوالى بيلك احتياج و محبو -
ريتمنده يز .

بورسالةنك انساندن بحث ايده چكي وانسان
بحشك اهميتي آكلاشلدي ؛ ليكن رساله نك محبوت
عني اولان انسان ديديكمز شي نه در ؟

انسان ، برنظرله باقيليرسه ، يريوزنده ياشايان
بيكلرله حيوانات انواعندن برنوعدر ، كه نطق
وادراك ايله انواع سائره دن ممتازدر ، دنيله بيلير ؛
ليكن ديكر برنظرله باقيليرسه ، كنديسي حيوانات
سائره دن فرق و تميز ايدن خاصه لر اوقدر بيوك ،
اوقدر عالي كورينور ، كه حيواناتدن معدود اولمسنه
پك قولاي رضا ويريله مز .

بوايكنجي نظرله باقائلرديرلر كه : انسان بوكره
ارضك اوزرينه برعالم معنوبدن كلش برروح مقد -
سدر ، كه بوراده بش اون كون مسافر اولوب ،
تكرار او عالم معنوييه عودت ايده چكدر ؛ و بناء
عليه ، عقل وادراك كي خواص عاليه مالل اولان
انسان حيوانات سفليه دن معدود اولميوب ؛ جسمنك

کوچکلیک-له برابر، اهمیتی یردن، کوکدن وکافیه
مخلوقاتدن زیاده در، ومقصد و نتیجه خلقت ده اودر.
بز بو رساله ده نه مادبونک فیکرینه تابع اوله رق،
انسانی عادتا انواع حیواناتدن بر نوع، ویاخود-
کوکلی قلینده بولنور- بر نبات عد ایده جکز،
ونه ده اصحاب تصوفک اعتقادلرینی تمامیه قبول
ایدوب، انسانه او قدر بیوک بر اهمیت ویره جکز.
شعر و خیالاتله اوغراشمیوب، مثبت ومبرهن معلومات
ویرمک صدندنه بولندیغمزدن، مجووث عنهمز اولان
انسانه حقنی ویرمکه چالیشه جغز. انسانی پک چوق
بیوتمک ایستینلره کوچکلیکنی وقصورلرینی، و بو
مخلوقک قدرینی بسبتون تنزیل ایتک ایستینلره ده
کالاتنی کوستره جکز.

یوقاریده ذکر ایتدیگمز ایکی فکر واعتقادی بر،
نقطه یه جمع وتوحید ایتک، وافکار حکمایله اعتقادات
دینییه برآره یه کتیرمک اوزره، دیرزکه : انسان
هم طور اقدن مخلوق انواع حیواناتدن معدود حقیر
برحیواندر، هم برعالم قدسی به منسوب برروح

مَعْنَوِيَدَر ؛ چُونَكِه بِر جِسْم وِبر رُو حِدَن مَر كَبَدَر ؛
جِسْمَنَه نِسْبَةً فِكْر اَوَّل ، وِرو حَنَه نِسْبَةً فِكْر ثَانِي
كَسَب صَحْت اِيَدَر .

حَقِيقَةً ، اِنْسَانَك جِسْمِي احْسَن تَقْوِيْم اَوْزَرِه
يَا رَا دِلُوب ، كَافَّة حَيَوَانَاتَدَن مَكْمَل اِيَسَهْدَه ، يَنَه
حَيَوَانَات اِنْوَاعَدَن بِك فِرْقَلِي اَوَّلِيُوب ، كَرَك جِسْمِي
تَرْكِيب اِيَدَن مَوَادَك طَبِيعَت وَصُورَت تَرْكِيبِي وَكَرَك
جِسْمَك بِسَلْسِمِيلَه اَعْضَاي خَارِجِيَه وَدَاخِلِيَه سَنَك
صُورَت حَرَكَت وَوِظَايِفِي اِنْسَان اِيلَه حَيَوَانَات سَاثَرِه
بِيَنَدَه مُشْتَرَكِدَر . بَعْض حَسِيَات وَاَحْوَال رُوحِيَهْدَه
يِيلَه حَيَوَانَات سَاثَرِه اِيلَه اِشْتِرَاكِي وَارِدَر . اَنْجَق
عَقْل وَادْرَاك اِنْسَانَه مَخْصُوص اَوَّلِدِيغَنَدَن ، بُو نُور
مَعْنَوِي كَنَدِيَسَنِي حَيَوَانَاتَدَن تَفْرِيق وَتَمْيِيز اِيَتْمَكِه
كَافِيَدَر .

قُرْآن كَرِيْمَه « اِنْسَانِي طُورِ اَقْدَن يَارَاتَدَق ،
صَكْرَه اِيچْنَه كَنَدِي رُوحَزَدَن نَفْخ اِيَتَدَك » مَالْمَدَه كِي
نَص جَلِيل اِنْسَانَك ، جِسْمِي اَعْتِبَارِيلَه ، حَيَوَانَات
سَاثَرِه كِي ، بُو طُورِ اِغَاك مَحْصُولَات طَبِيعِيَه سَنَدَن

بولنديغنى ، وروحي اعتباريله ، نه قدر عالي برنستى
اولنديغنى كوستريور .

۲

انسان نه وقتندن برى كره ارضك اوزرنده بولنيور ؟

عقل وادراكه مالك اولوب ، جسمنك ضعف
طبيعييله و طبعي اسباب مدافعه دن محروم بولمسيه
برابر ، جانلى و جانسز بتون طبيعتى كندينه اسسير
ايدرك ، كره ارضك اوزرنده حاكم ايدن و انسان
دنيلن شو غريب مخلوق نه وقتندن برى كره ارضك
اوزرنده بولنيور ؟

ابسته ، بو پك مهم برسؤالدر . سنه ل يقينده كى
وقوعاتى تعيين ايتك ايچون اولوب ، بويله احوال
بعيده و مجهوله پى سنه ايله تعيين ايتك ممكّن اوله ميه .
جغندن ، انسانك نه وقتندن برى كره ارضك اوز .
ونده بولنديغنى سنه ل و عصرله كوسترمله
چالشمق عبث اولوب ، دورله صابمق اقتضا

ایدر . دوردن مقصدن «یر» رساله سنده کوستر .
 یلن ادوار جمولو جیه در . بو دور لاله یله انسانک
 ابتدای ظهوری حالا تعین ایده میوب ، اختلاف
 وترددده بولنیور سده ، علم الارضک رقیسمه عاقبت
 انسانک ابتدای ظهورینک دوری تعین ایتک مأمولدر .
 انسان کنندی تولدینی خاطریله مدیخی کبی ،
 عمومیت اوزره نوع بشر دخی ابتدای ظهورینی
 ضبط ایده مه مشدر . حالبوکه فکری ترقی ایدوب ،
 دها درین دوشونمکه ، و او قویوب یازمغه باشلا .
 پنجه ، صورت وزمان ظهورینی دوشونمکه مجبور
 اولدیغندن ، بو مجبوریط طبیعیه نک الجا آتیه ، هر بر
 قوم کندینه مخصوص بر اعتقاد حاصل ایده رک ،
 بو باده پک غریب بر طاقم افکار و معتقدات ظهور
 ایتشدر . بو معتقدات صره سنده نوع بشرک
 ظهورینی کره ارضک و کافه کائناتک خلقتیه معاصر
 عد ایتدکلی کبی ، ملیونلره عصرل صایمغه دخی
 آلیشمیوب ، بیک سنه نظرلنده پک اوزون بر زمان
 کورندیکندن ، عالمک خلقتیه انسانک ابتدای ظهور-

يني بر قاچ بيك سنه لك بر وقوعات كي قيد ايتشلر ؛
 وچينليلرله سائر بعض اقوام بو زمانى خيلى دها
 اوزون عدايتشلر ايسه ده ، ينه سندلرله تعين ايدوب ،
 حقيقتى آكلامقدن پك كرى قالمشدر .

انسانلر ك او قويوب يازمغه وبويله شيلره صرف
 ذهن ايتكه باشلاملى ، كچمش زمانلر ك اوزونلغنه
 نسبتاً ، دون وقوع بولمش برشى حكمنده اولديغندن ،
 وذاتاً انسانلر ابتدا يازمغه باشلادقلى وقت ، افكار
 ومعلومانه مالك اولمىوب ، بر طاقم مصاللرله اوغرا-
 شمش ، وكنديلرينه بر مرجع خفيمدن خبر ويرمش
 كي ، خود بخود بر طاقم خبرلر ويرمش اولدقلى-
 ندى ، آرتق اونلره رعايت اولميه رقى ، كره ارضك
 اوزرنده وطبقاى ايچنده بولنان آتاره اعتبار ايتك
 ترقيات جديده نك جله مكشفاتندى .

ايمدى اسكىدن قالمه بعض رواياتله مقيد اولمقدن
 قورنلوب ، طوپراغك ايچنده بولنان آتاره بر نظر
 دقت وعبرته باقديغمزده ، كورورز ، كه انسانك
 بو كره ارضك اوزرنده ظهورى هم پك يكي ،

وهمده پک اسکيدر . کرهٔ ارضک خلقتنه وسائر
انواع حیواناتک ابتدای ظهورینه نسبتاً ، انسانک
ظهوری پک یکی اولوب ، مادتا دون وقوع بولش
برشی کبدر ؛ بونکله برابر ، انسان ظن اولندیغی
کبی یدی ، سکز ویا اون ، اون بش یک سنه لک او -
لمیوب ، انسانک ابتدای ظهورندن بری - تعیینی غیر
ممکن - یوز بیکلرجه سنه لک کچمشدر .

معلومدر ، که کرهٔ ارضک احوالندن بحث ایدن
علم الارض بو عصر اخیرک مکشفاتندن اولغله ؛
کیتدیجه ترقی اتمکده اولدیغندن ، بوقته متعلق
اولان معلومات وکشفیات نکثر وترقی ایتدیجه ،
انسانه متعلق معلومات دخی نکثر ایدوب ، نوع
بشرك تاریخی تکمل اتمکده در .

علم الارض ظهور بشرك بر قایچ یک سنه لک
بر وقعه اولدیغنی دفعهٔ کشف ایده یلیدیسه ده ،
طوپراغک طبقاتی ایچنده انواع حیوانات مستحاثه لری
بولندیغی حالده ، اسکی طبقه لرده انساندن بر اثر
بولنمدیغندن ، انسانک دور اخیر محصولاتندن او -

لوب، ادوار سالفه ده بولنماش اولديغنه حکم ايتش
ايدى . بوندن بر قاچ سنه اول على العموم علم الارض
وتاريخ بشر علمسى انسانك دور اخيرده ظهور
ايدوب، او بر دورلك هيچ برنده ياشاماش اولد-
يغنه قائل ايديلر .

آنجق بو صوك سنه لرده علم الارض دها
بردرجه ترقى ايدوب، ارباب سعي واجتهاد طوپرا-
غك ايجندن نيجه آتار وآياته دسترس اولمغله،
انسانك اوقدر يكي اولمىوب، اراضى رابعه تعبير
اولنان طبقه ده وحتى اوندن اسكى اولان پليوسن
وميوسن اراضيسنده دخی آثاريني بولمش، وبناء عليه
بوندن اولكى دورده ياشاماش اولديغنه حکم ايديرك،
اوندن دها اولكى ايكي دورده دخی مفقود بولنماش
اولديغنه ذاهب اولملردر .

انسانك ابتدای ظهورینی نصل آكلایه بیلیرز ؟

بوقاریده دیدیکمز کبی، انسانك ابتدای ظهورینی سیر ایده جك بر مورخ بولمندیغندن، بوغریب مخلو- قك نه وقت، نره ده ونصل ظهور ابتدیکنی تاریخچه بیلک ممکن اولیوب، کره ارضك تاریخ مجسمی اولان طبقات ارضیه آئارندن بشقه بزه بوندن خبر ویره جك هیچ برشی بوقدر .

« بر » رساله سنده مفصلاً بیان ایتدی کمز اوزره، کره ارضك قشری تصلب ایدوب، حیوانات ظهور اتمکله باشلادیغی وقتدن بو کونه قدر حیوا- ناتك حسابسز انواع واجناسی ظهور ایدورک، بربر- لینی تعاقب اتمشلردر، که بونلرک انقراض متباقیه - سی ده طبقات ارضیه نك وادوار مختلفه نك تشخیص وتعییننه یارامقده در .

طبقات ارضیه نك اسکیلرنده نوع بشردن هیچ

برائى بولمىدىغى كېي ، اراضى حاضره دن ماعدا ، طبقات متأخره ده دىى تحجر ايتش انسان جسمى بولمىوب ، يالكر بوندن اولكى ايكي طبقه ده انسانك بعض اثرلى وانقاضى بولمىش اولدىغندن ، اوايكى طبقه يى تشكيل ايدن دورلده يريوزنده انسان بولمىش اولدىغى آكلاشلىدر .

بوندن اوچ دور اول ، يعنى طقوزنجى دورده انسان ياشامىش اولدىغنه دائر اولان ظنيات پك ضعيف اولوب ، اعتباره آلمغه شايان دكلدر . دور مذكوره مخصوص اولان (ميوسن) اراضيسنده اودورده برحيات بولمىش اولان برنوع حيوانك بعض كيكلى بولمىوب ، اوزرلنده انسان اليله ياپىلىش كېي كورينى بعض اويملر مشاهده اولمىش ايسه ده ، بوكيمكلر علمى ارضيون طرفندن ايجه معينه اولندىقه ، بو اويملر ك ينه اودورده ياشامىش برنوع ات ييچى حيوان ديشلرينك اثرلى اولدىغى آكلاشلىدر .

بناءً عليه ، طقوزنجى دورده انسانك ياشامىش اولدىغى كوستره جك بردلياز يوقدر ، دنياه ييلير .

سده، او تېجی دوردۀ یاشامش اولدیغنی کوستره جک
 غلامتر برآز دها قوتلی، وهله اون برنجی، یعنی
 بوندن اولکی دوردۀ یاشامش اولدیغنی شهه سزدر .
 او تېجی دورک اراضی مخصوصه سی اولان (پلیوسن)
 طبقه زنده او دورک حیواناتی انقاضندن پک چوق
 میکملر بولمشد، که اوزر زنده انسان الیک اثرلی
 دها آچیق صورتده کورینوب، بونلردن بر طاقنک
 ده آتش واسطه سیله ایشلمش اولدیغنی کوریلپور؛
 حالبوکه آتش یاقق انسانه مخصوص بر شی اولوب،
 دیگر هیچ بر حیوانک بوکا مقتدر اوله میه جغنی معلو-
 مدر .

بوندن ماعدا، اراضی مذکوره ده او وقتکی حیوا-
 نلرک انقاضی ایچنده - انسانک ابتدای طهرورنده
 سلاح مقامنده قوللانمش اولدیغنی - بر طاق طاشلر
 دخی بولمشد . بو طاشلر پک قبا بر یولده کسبلش
 ایسه ده، چوغنک انسان الیدن چیمه اولدیغنی، ومحصا
 سلاح مقامنده قوللانلق اوزره، یاپلش اولدقاری پک
 قولای آکلاشیه پیلیر .

الحاصل، انسانك (پلیوسن) دورنده یاشامش
اولدیغنی، رأی العین کورمش کبی، بیله مزسه کده،
بولنان آئاردن استدلال ایدهرک، دور مذ کوری نوع
بشرك مبدأ ظهوری عدایده یلیرز.

ارضیون بر طرفدن بونی دها آچیق صورتده
اثبات ایده جک آثار تحریریه، وبر طرفدن دخی، او-
ندن اولکی دورزده انسان بولنوب بولنماش اولد-
یغنی آکلامق ایچون، (میوسن) اراضیسنی قار-
یشدیرمغله مشغولدرلر.

علم الارض طرفندن دها یکی کشفیات میدانه
کتیرلجه یه قدر پلیوسن دورینه مبدأ نوع
بشر نظریله باقق مجبوریتده یز. دور مذ کور
(اراضی^۱ ثالثه) ذیلین اوچ طبقه یی تشکیل ایدن
دورلرک اوچنجیسی بولنوب، اوندن اول دخی انسان
بولنماش اولدیغنه حکیم اولنه میه جغندن، دور مذ کور
انسانلرینه «اراضی^۲ ثالثه انسانلری» اطلاق اولنور.

۴

اراضی تالنه انسانلری

اراضی تالنه انسانلری دیدیکمز وقت بو کلامک
بر موضوع لهی اولدیغنی صورت موثوقه ده بیان
ایده میر، و بو اسم ایله تسمیه ایتدیکمز شیئک بر وهم
وخیالدن عبارت اولمدهغندن امین اوله میر.

اؤواسن و میوسن اراضیسنده انسانه دلالت ایده -
جک هیچ بر از بولمدهغنی کبی، پلیوسن اراضیسنده
دخی انسان مستحانه لری و یا کیکلری بولنمیوب، انسان
نک او دورده یاشامش اولدیغنه پک ضعیف بر صو -
رتله دلالت ایده جک بعض آثار بولنمشدر.

معلومدرکه انسان ابتدای ظم - ورنده هیچ بر
مهارته و هیچ بر آلت و واسطه یه مالک اولمدهغندن،
احتیاج و ضرورتک اجباریله یادیغنی شیلری ده
پک قبا بر صورتده یامش اوله جقدر . بناء علیه ، او
وقتکی انسانلرک ، سلاح مقامنده قولانمق اوزره ،

کسکین و یا سیوری بر حاله قومیش اولدقلری طا -
شئری طبیعی اوله رق او یله برشکلده بولنان طاشلر -
دن فرق ایتمک پک مشکلدیر .

ایشته ، اراضی مذکورده ده بولنان آنارک جله -
سی بو قیلدن اولوب ، هیچ بری انسانک او دورده
موجود بولنش اولدیغنی اثبات ایده مز . خصوصیه
که بو کون دخی - طاشلری و آغاجلرک دالترینی سلاح
وسائر آلت مقامده قوللانیر - میون انوعی بولند -
یغنی کورمکده اولدیغمزدن ، و میونک ایسه کره
ارضک اوزرنده انساندن اول ظهور ایتمش اولدیغنی
معلوم اولدیغندن ، بو آنارک میون ارلری اولسی -
ده محتملدیر .

آمریقای شمالیده و سائر بعض طرفارده
ارض میون پلیوسن اراضیسمنده بویله آناردن ماعددا
بعض کیکلر دخی بولوب ، انسان کیکلری اولدقلرینی
ادعا ایتمش ایسه ده ، بولنر دخی ایجه معاینه اولند -
قده ، میون انواعندن بعضارینسک کیکلرینه ده
قریب بولمشدر .

شو قدر وار که بو کیکلرک بر طاقی بر جهندن
میمون کیکلرینه بکر دکلری حالده ، دیگر جهندن ده
انسان کیکلرینه بکر دیکندن ، او دورده انسانه
شمیدی میونلردن زیاده قریب بولنش برنوع میون ،
ویا خود میون ایله انسان یئنده برنوع حیوان
یاشامش اولدیغنه حکم اولنه یلیر . بو حیوانه انسان اسمی
ویرله یلوب ویرله میه جکنی یله مزسه کده ، هر حالده
بونک ظهور بشره بر مقدمه اولدیغنده شبهه یوقدر .
پلیوسن اراضیسنده ، انسانک وجودینه دلالت
ایده جک آثارک اوضعی ایتالیا ارضیونی طرفندن
بولونیا قربنده بولنان بر بالینه مستحاثه سیدر ، که یان
کیکلری اوزرینه دریمی چاقیل طاشیله صویلاش ،
واوصره ده کیکلرینه ده طوقانلش اولدیغی کور -
یلور . آنجق بوده پک صاغلام بر دلیل اولمیوب ،
بو کیکلرک دیگر بر سبیدن ، مثلاً کسکین چاقیل
طاشلری اوزرینه دوشوب ، قایمقن بوحال و صورتی
آلش اولملری محتملدر .

اراضی رابعه انسانلری

اراضی رابعه ده ، یعنی اراضی حاضره دن
اول تشکل ایتش اولان طبقه ده بولنان آثار بشریه
اراضی ثالثه ده بولنانلره مشابه اولمیهوب ، بوندن
اولکی ، یعنی اون برنجی ، دورده نوع بشرک مو -
جود بولنش اولدیغنی آچیق صورته اثبات ایده
بیله جک برحاله در .

بو اراضیده ابدا چاقیل طاشندن معمول بادم شکلنده
برنوع سلاح بولنشدر ، که بونی و وقتکی انسانلرک
کاه ال ایله طوته رق ، قاقامنده ، وکاه یاریق
بر پارچه آغاجه کچیره رک ، بالظه کبی قوللانمش او -
لدقلری آکلاشیلیر . بوسلاحک مؤخرأ بشقه
برطاقم شکل و صورتلر دخی آلمش اولدیغنی کور -
یلیورسده ، اک اسکی شکلی بادمه مشابه اولوب ،
پک ساده وقبا برحاله بولنشدر .

بونوع سلاحدن اوروپانك اكثر طرفلرنده
بولنديغي كي، جزايرده، مصرده، جزيرة العربده،
سوريهده و آمريقادده دخي بولمئشدر . بوندن آكلا -
شيلبور، كه بوسلاح نوع بشرك اك اول دوشونوب
اعمال ايتديكي برشي اولنديغي كي، نوع بشرك
برجسنه و ياخود بر محل انسانلرینه دخي مخموص
اوليوب، عمومي بر آلت حكمنده بولمئشدر .

في الحقيقة، انسان ايتداي ظهورنده، جسيم
و وحشي حيوانلرك اورته سمنده بولنوب، كنديني
محافظه ايده بيلك، و كنديسنك دخي وحشيلكي
مناسبتيله، سائر انسانلرك حقمن كلك ايچون، بر
آلت اينمكه مجبور اولوب، آياقلاينك آلتنده
و كوزلرينك او كندهده طاشلري كورنجه، بوللري
آلت اخاذ ايتكه مجبور اولمش . ميوانلرك و حتي
آيلرك يله طاشلري مدافعه و تعرضه آلت اخاذ
ايتكلريني كوربورز . آنجق انسان ذكاوت فطريه
مالك اولديغندن، طاشلري حال اصليلريله قوللانمغله
اكتفائيتيوب، بولنره دهالي كسه بيلهك برصورت